

על תפקוד 'שיאון' – ו'שיאון' לאן?

מכוניות אחד, הפקת זרמה וסגירת מערכות שפעלו במקביל. האיחוד יצא לדרך לפני שנתיים ומחצה מתוך **כוונה שתוך שנה להגיע לאיחוד מלא באתר אחד**, פעולה שמתעכבת כבר כשנה וחצי עם הסברים שונים ולא משכנעים, מדוע התהליך לא הושלם.

במקביל הוקמה בישראל חברה פרטית 'פריון' שנותנת שירות הזרעה. 'פריון' המחוברת בטבורה למקורות בארה"ב, W.W.S. חברה רצינית המייצגת כשבעים אחוז של הקואופרטיבים להזרעה האמריקאיים כשמאחוריהם אלפים של פרים מכל הגילים, ומאות של פרים נבחנים. W.W.S. פרוסה במרבית חלקי העולם באמצעות סוכנים דוגמת 'פריון'.

שימוש בזרמה ישראלית איננו אידיאולוגיה, או יעד לאומי והדבר נבחן רק בכדאיות ועלות לחקלאים ויעילות לציבור הבוקרים.

בתקופת עבודתי בחנו מספר פעמים אפשרות תאורטית של סגירת הפריית, הפסקת ייצור הזרמה בישראל, ושימוש בזרמה מיובאת. בכל הבדיקות שעשינו בעבר למדנו שאנו נכפיל ונשלש את מחיר הזרמה בהשוואה לעלות זרמה מייצור מקומי, תוך חשש גם להתקדמות גנטית נמוכה יותר.

מובן שזרמה לא נמדדת רק במחירה, כשלדעתי המחיר הוא גורם משני. הזרמה נמדדת בטיב החומר הגנטי שהיא מביטיחה, איזה פרה תקבל ותתאים לתנאים שבהם אנו פועלים בישראל, כשיש הבדל בתוצאות המתקבלות מאותו פר נבחן מארץ לארץ. כמו כן, הזרמה נמדדת בכושר ההפריה שלה.

מאחר שמכוני ההזרעה התאחדו כבר לחברה אחת 'שיאון', וחברת 'פריון' נושפת ל'שיאון' בעורף (ואולי זה טוב), יש להמשיך את תהליך איחוד המערכות ולאחד את 'שיאון' עם מערכת ספר-העדר וביקורת החלב לחברה אחת בניהול 'התאחדות מגדלי הבקר'. ארשה לעצמי

נאמן לדעתי מזה שלושים שנה, שהשירותים השונים הניתנים לבוקרים: ביקורת חלב, ספר-העדר, שירות ההזרעה ושירות וטרינרי 'החקלאית', במטרה ליעל אותם ולהזילם חייבים להיות תחת ניהול ארצי של 'התאחדות מגדלי בקר', גוף שתפקידו ומטרתו לארגן ולספק לבוקר ברפת את כל השירותים הנדרשים לתפעול הענף וכן לייצגו בפני המוסדות הממשלתיים השונים, כגון שה"מ, מחיר מטרה, הרפורמה, יבוא תוצרת חלב או אבקת חלב, קורסים וכו'.

עד לפני שלוש שנים היו ארבע מערכות נפרדות: 'ההתאחדות', 'החקלאית', 'און', 'השירות', שלכל אחת מהן מערכת ניהול עצמאית הכוללת מנהל, מזכירות, ועד הנהלה, מועצה, הנהלת חשבונות, משק מכוניות ועוד. כשהמערכות ה"ל" עובדות במקביל, לפעמים בפעולות והות, אין אפשרות לנייד עובדים או רכב, זה בזבוז משווע שאת המחיר משלם הבוקר.

פרשתי לגמלאות לפני כשנתיים ומחצה ולצערי כל נסיונותינו במשך עשר שנות עבודתנו האחרונות, של שאול אגרנוב ושלי, לאחד בשלב ראשון את 'און' ו'השירות', שהן מערכות זהות ומקבילות לחלוטין, כשלב ראשון לקראת איחוד מלא עם 'ההתאחדות', לצערי לא צלחו (ולא אנתח כאן ועכשיו, מדוע).

רק הטלטלות והסערות שעברו על 'און' ו'השירות', בעקבות חתימת הסכם שיתוף פעולה ייחודי של 'השירות' עם 'הולנד ג'נטיקס', הביאו לסיום תהליך האיחוד של מכוני ההזרעה ולשם כך הוקמה חברת 'שיאון' בניהולו של שאול רשף.

תהליך האיחוד חייב ואיפשר שינויים בכוח אדם ותפקודו, צמצום מספר העובדים, ניוד עובדים ורכב, איחוד פעילויות וריכוזן במקום אחד, כגון הנהלת חשבונות אחת, משק

כללית, שטח זה של מאה דונם הוא נכס של בוקרי ישראל שמאפשר לענף הבקר להקים עליו בצורה מרוכזת ויעילה את כל השירותים הנדרשים לענף, כשמכון ההזרעה כבר קיים ועומד ויש שם שטחים מתוכננים להוספה של כמאה תאים לפרים לפי הצורך, פעולה שתביא לתפעול 'שיאון' באתר אחד ומיד. כמו כן, מוכנה כל התשתית לקליטה בקומה שניה את כל פעילות 'ההתאחדות' המבוצעת כיום מבית 'החקלאית' בקסריה, מעבדת החלב וספר העדר, בעלות מוערכת של כ-350.000 דולר (הערכה מלפני כשלוש שנים).

לאחרונה נשמעים קולות, שהחליט מי שהחליט ולא ברור מי ולמה, לצאת מהאתר הדרומי ('השירות') ולבנות מכון ופריה חדשים אי-שם בדרום.

כללית, החלטה על תזווה מוצדקת רק:

א. אם יש בעיות של שכונות וטרינרית מסוכנת, כפי שהיה בזמנו בבית דגן כשהוקמה יחידת התרכיבים ורפת ההוקעה לפה וטלפיים, ומספר פעמים הפריה נפגעה בפ"ט ממקורות אלה כשלא היתה כל התפרצות בארץ. לכן הוחלט לעזוב את אזור בית דגן, למרות הנוחות הרבה מבחינה תפעולית וגיאוגרפית.

ב. אם כל קונספציה אחזקת הפרים והפקת הזרמה לא מתאימה ויש לשנותה, כשינויים במבנה תאי הפרים, במבנה הסככות, הולכת הפרים וסידור הפקת הזרמה.

ג. נמצא אזור טוב יותר מבחינה אקלימית, מבחינת אחזקת הבקר, אזור שיבטיח הקטנת הירידה העונתית בייצור הזרמות בחודשי הקיץ.

לא שמעתי עד היום את המנומקים לתזווה זאת המוצעת, אך ארשה לעצמי לקבוע:

א. שהאתר הדרומי 'השירות' מרוחק מכל רפת חמישה קילומטר ויותר לרפתות הקרובות בחפץ חיים ובבני ראם. מעולם לא נפגע אתר זה בפה וטלפיים וכל המחלות בבקרה מלאה תוך כדי נתינת החיסונים המתאימים ולא אפרט כאן את כל החיסונים, וגם בעיית קדחת שלושת הימים שפגעה לאחרונה תבוא לפתרונה בזמן הקרוב עם סיום ייצור החיסון, וחיסון

ללכת שלב נוסף. לדעתי המערכת הסופית צריכה להיות כש'התאחדות מגדלי הבקר' באמצעות מנהל אחד, ומועצה אחת מנהלת שתי חברות/אגודות:

א. שירותי ההזרעה, ביקורת החלב וספר-העדר באיחוד מלא, אירגוני וכספי.

ב. 'החקלאית' שירות וטרינרי, מערכת כספית ואירגונית נפרדת.

אך שתי חברות/אגודות אלה מנוהלות אדמיניסטרטיבית על ידי אדם אחד, איש התאחדות מגדלי הבקר, (סביר להניח שהוא מזכיר 'ההתאחדות') באמצעות מזכירות אחת ומועצה אחת.

מובן שבכל אחת מהיחידות ישנו מנהל מקצועי, לשירותי ההזרעה, לביקורת החלב, לספר-העדר ולשירותי הווטרינרי, אך הנהלת החשבונות אחת, אשר מנהלת שתי מערכות כספיות אך נפרדות.

כבר בהצעה זאת יהיה מנהל אחד במקום ארבעה, הנהלת חשבונות אחת במקום ארבע וכך הלאה פעולה החייבת להביא להורדה משמעותית בהוצאות. ללא ספק, אירגון ארצי כזה יחייב גם החלטות כבדות בנושא המיקום. בזמנו הייתי הלוחם כנגד ההליכה לקיסריה לבנין "החקלאית" מתוך מחשבה שההליכה לקיסריה תמנע ותכביד בעתיד על איחוד המערכת כפי שתוארה לעיל.

לא במקרה, כשנבנה הבניין ב'שירות להזרעה' תוכננה גם קומה ב' עם כאלפיים מטר רבוע נוספים, כשהמטרה יכולת קליטה של כל מערכת מעבדת החלב וספר העדר.

יש לדעת, שאתר השירות להזרעה ממוקם מספר דקות מכביש חוצה ישראל שעובר ליד קיבוץ חפץ חיים ויוביל לצפון ולדרום ויאפשר גישה נוחה מאד לכל מקום בארץ. לעובדה זאת יש לתת משקל רב כשבאים לתכנן מערכת שפרוסה ארצית ופעילותה מחייבת ניידות רבה. האתר של 'השירות' יושב על אדמת מינהל שמהם חמישים דונם בחכירה מתחדשת לארבעים ותשע שנה, וחמישים דונם נוספים בחכירה מתחדשת לשלוש שנים, שגם חכירה זאת ניתן להסיבה לחוזה לארבעים ותשע שנה.

תחת גג אחד ובניהול 'התאחדות מגדלי הבקר', פעולה שעשויה להוריד חזק את העלויות.

ג. דיון באם נחוצים שיפוצים בתחזוקת המבנים באתר 'השירות'. כללית, מצב התחזוקה הוא טוב אך תמיד יש מה לשפר. יש לזכור, שהשתתפות והמקום הגיאוגרפי הטובים ביותר שניתן לקבל בישראל.

ד. 'שיאון' חייבת להתרכז ולהפעיל את כל האנרגיה שיש לה, בהעלאת ההתקדמות הגנטית, רק פעולה יעילה בנושא זה תוריד את איום 'פריון' וחברות נוספות שתצמחנה בעתיד. כשולן בנושא זה, יעלה מחדש את הרעיון להפעיל את שירות ההזרעה בזרמה מיובאת והפריות יהפכו למיותרות.

התקדמות גנטית זאת ניתן להאיצה אך ורק על ידי ייצור עגלים לרבייה בישראל מחמישים עד שבעים הפרות הטובות ביותר בישראל באמצעות העברת עוברים. וכן, בעבודה סטטיסטית וגנטית נקיה משגיאות, (ביקורת החלב, אבהות, כיול מכשירים, אפס ליקויים).

עתודות-אמהות שייבחרו להיות אמהות לדור פרי העתיד, פרות שנבחרו הן על סמך יכולת הנבחן והן על ידי כך שבגנום שלהן מכילות את הסימנים המובהקים שנמצאו במיפוי הגנום במחלקה לגנטיקה, על גבי כרומוזומים 15,25,28 וכן סמנים לאחוז חלבון על גבי כרומוזומים 26,10,8,6,4,3, וסמנים נוספים שיימצאו ויאושרו על ידי המחלקה לגנטיקה - ולר, רון וחבריהם בישראל וידע נוסף מן העולם הרחב.

כמו כן, 'שיאון' תיבחן בשיפור הפוריות וזה יש לבצע על ידי מעקב על הנחשלים, והדרכתם. לא יתכן שלשני משקים צמודים גיאוגרפית, קיבוץ או מושב, עם שימוש באותה הזנה, רופא, מזריע וזרמה יש הבדלים בפוריות, **זה כשל מקומי שיש לטפל בו נכון וההצלחה מובטחת!**

ה. ייצור מתוכנן של עגלי רבייה נכונים יאפשר הורדת מספר העגלים הנרכשים, הורדת כמות הזרמה בבנקים והורדה כללית של מספר הפרים ב'שיאון', מבלי להוריד את מספר הפרים הנבחרים המתקבלים, מכאן הורדת עלויות.

הפרים בשעת הצורך. חיסון באותה מדיניות שהפריות והעדר הישראלי נוהגים בקבוצה שלמה של מחלות. בישראל לא ניתן "לברוח" ממחלות ויש להתמודד איתן על ידי מניעה וחיסון.

ב. לא שמענו על כל קונספציה או שיטות חדשות לבניית פריה או אחזקת פרים, הפקת זרמה, ומעבדה ולכן יש להניח שיבנה משהו דומה מאד למה שקיים ומתפקד כיום כללית בהצלחה! מובן שכל דבר ניתן לשיפור נוסף, אך שיפורים קטנים אלה ניתן לעשותם במבחינים הקיימים ואינם מצדיקים הזזת כל המערכת.

ג. בבדיקת כל האלטרנטיבות מבחינה אקלימית: אזור ההר, השפלה, הנגב, המליצה בעבר הוועדה שעסקה בנושא כשנה, תוך כדי לימוד ואיסוף נתונים: (ציתות) "שיש לבנות את הפריה במקום בו הפרשים בין טמפרטורת הקיץ והחורף, היום והלילה הם הפרשים הקטנים ביותר, ולחות יחסית נמוכה בעיקר בקיץ". מקום כזה בישראל נמצא רק בגדרה וסביבתה וזאת הסיבה שמקום זה נבחר בזמנו להקמת הפריה, (והמקום מתאים גם לחולי אסטמה).

במקומות המוזכרים כמקומות אלטרנטיביים, רמת הנגב או אזור תל רעים, אמנם לחות יחסית נמוכה בקיץ אך הפרשי הטמפרטורות קיץ/חורף ויום/לילה גבוהים מאד, ובעיקר טמפרטורת הקיץ ביום גבוהה ב-5-7 מעלות, בהשוואה לגדרה, נתונים ניתן לקבל בשירות המטאורולוגי.

אם מיישהו חושב שהקמת אתר חדש זה יפתור את הבעיה של ישיבת 'פריון' על זנבה של 'שיאון', הוא טועה בגדול ומסיט את הרכבת מהפסים. לדעתי, על 'שיאון' לבצע את הפעולות הבאות:

א. השלמת איחוד מכוני ההזרעה באתר אחד. בניית התאים החסרים למערכת הארצית באתר הדרומי. ריכוז כל הפעילות מאתר אחד תוך אחזקת מרכז הפצת זרמה אחד או שניים לפי הצורך במקומות אחרים בארץ. ב. איחוד מלא עם ביקורת חלב וספר העדר

על גבי דפי 'משק הבקר והחלב' בתחילה, וכן לדיון באספות שנתיות של האגודות להזרעה 'השרות' ו'און' וזה בנוסף לדיונים שמתקיימים בדירקטוריון 'שיאון' שאינני בטוח שמוצגים לפניו כל השיקולים השונים.

יש להביא שנית לדיון ובהקדם בהתאחדות מגדלי הבקר שמתפקדה לנווט את המערכת הארצית עם חשיבה לטווח ארוך, את ההצעה להעביר את מערכת ביקורת החלב, ספר-העדר ומרכז ההתאחדות לקומה ב' שתיבנה על הבית הקיים באתר "השרות", תוך כדי הכנת מקום גם לקליטת 'החקלאית' בבוא הזמן.

יש לזכור שהתאחדות מגדלי הבקר, ביקורת החלב וספר העדר הם דיירים במבנה 'החקלאית' בקיסריה כשהאתר ליד חפץ חיים יהיה נכס של כלל בוקרי ישראל מנוהל על ידי ההתאחדות והמפעילה במקום כאמור את הגופים שמניתי: ביקורת החלב, ספר-העדר, 'שיאון' ו'החקלאית'.

אין לברוח מדיון מעמיק וארוך טווח, גם מבנה 'השירות' להזרעה החדש' שנבנה ב-1972 הוא כבר בן 30 שנה, לכן הפעילים חייבים לחשוב לנסות לתכנן בגדול, ולטווח של ארבעים חמישים שנה ויותר.

ללא ספק, החלטה מעין זאת עשויה להשפיע לשנים רבות על המערכת ולכן חייבת להתקבל תוך לימוד יסודי, בשקיפות מלאה ובקונסנזוס מלא בכל הגופים המעורבים – ולא כפעולת מחטף, וזה מהסיבה שההשפעה על הענף תהיה כבדה ולטווח ארוך. אני מאמין שהפעילים בגופים המעורבים, ובעיקר חברי דירקטוריון 'שיאון', מבינים את האחריות הכבדה המוטלת עליהם בקבלת ההחלטות בנושאים שמניתי.

ו. יש לחדש את הפעילות בייצוא של הזרמה הישראלית, נושא שנעצר לחלוטין בשנים האחרונות. אמנם יש בעיות, אך לדעתי ניתן להתמודד איתן. צריך לענות לבעיות בשוקי העולם, ולהבין את השוק מה שאינני בטוח שנעשה.

עיסוק בשנים הקרובות בהעברת מכון להזרעה במקום לעסוק בנושאים שמניתי לעיל, לא יתרום למערכת מאומה ויקבע סופית את של פיצול מערכות התאחדות מגדלי הבקר לשנים רבות.

אני מציע לדרוש ממי שמוביל את מהלך ורעיון העברת המכון, שאול רשף שיגיש חומר מפורט, בכתב, מנומק עם כל ההסברים הנדרשים, וזה תוך הסתכלות לרחוק, שלושים, חמישים שנה, מה היעדים ולאן המערכת צריכה להגיע, כיצד תתפקד וכמה זה יעלה לציבור הבוקרים.

לי אישית יש התרשמות שמוניפולציות כספיות ואולי פוליטיקה פנימית הן המובילות בהצעה זאת להעברת המכון, מתוך מחשבה שישאר קצת כסף! ומה אחרי זה? להישאר תקועים אי-שם באזור גיאוגרפי ואקלימי לא מתאימים, ורחוק מציר התחבורה המרכזי בישראל? לאן זה מוביל? כיצד תתפקד המערכת הארצית?

מכירת אתר זה לצורך העברה, זה "לאכול" רכוש ונכס של ציבור הבוקרים, נכס שלא יחזור.

יש להביא את הדבר לדיון ציבורי רחב ושקוף

דן קלי

ראשון לציון

(טלפון: 03-9641408)

